

6) Marie Anne Lodberg, f. 1772.

b. Jens Jensen Lodberg, dbt. 7. Juni 1733 i Ny Sogn.

c. Anne Jensdatter Lodberg, dbt. 6. Nov. 1735 i Ny Sogn.

d. Anne Jensdatter Lodberg, dbt. 5. Jan. 1738 i Ny Sogn.

e. Peter, † 13. Nov. 1740 i Ny Sogn, 16 Dage gl.

Til samme Slægt hører formentlig ogsaa Jens Christensen Lodberg, der begravet 26. Feb. 1804 paa Ny Sogns Kirkegaard, 72 Aar gammel og altsaa er født c. 1732, men før Kirkebogen begynder. Muligt han skal indsættes foran b. Jens Jensen f. 1733. Som opkaldt efter Farfaderens Far kan han godt hedde Christensen skønt Søn af en Jens (Jens Christensen Jensen Lodberg). Han er vel saa født sidst i 1731.

Betegnende for Stamtavlen er det, at Forfatteren blandt sine Kilder angiver Indberetninger fra Fr. Wolfs »Internationale Bureau« i Kjøbenhavn. Jeg er et Par Gange tidligere stødt paa dette Bureau, der ogsaa udstrakte sin Virksomhed til Genealogien og vistnok arbejdede energisk, men uden Sagskundskab, hvorfor man bør betragte dets Resultater med Skøpsis.

Th. Hauch-Fausboll.

En meningsforstyrrende Passus i Nyadelens Patenter.

Jeg har ofte tænkt paa, at Nyadelens Patenter gav Løfte om noget mere, end de holdt i Praksis. Den almindelige Form for Adelsophøjelse efter 1660 var, at Mand og Hustru og alle deres ægte Børn og Livsarvinger (undertiden tilføjes fødte og ufødte) saavel som ægte Afkom af Mand- og Kvindekøn for rette indfødte Adelsfolk af alle og enhver skal æres, agtes og holdes¹⁾. Undertiden gives der en yderligere forklarende Tilføjelse. Saaledes tales der i Werenskiolds Adelspatent af 1717 om ægte Børn og Afkom, saavel Mand- som Kvindekøn²⁾, i Ankers af 1778 om ægte Børn og Livsarvinger, Sønner og Døtre med deres Afkom³⁾, i Hauchs af 1750 om ægte Børn og Livsarvinger avlet i ret lovlig Ægteskab samt deres ægte Afkom af Mand- og Kvindekøn⁴⁾, i Knagenhielms af 1721 tales der endog om ægte Livsarvinger, og deres Afkom, baade af Mand- og Kvindekøn; herefter til evig Tid⁵⁾ og i Løvenskiolds af 1739 om ægte Børn og deres ægte Livsarvinger og Afkom af begge Køn, herefter og alle Tider⁶⁾. Da nu Livsarvinger betyder alle en Persons Efterkommere i nedstigende Linje⁷⁾, staar der i Virkeligheden i Nyadelens Patenter, at ikke alene den adlede Mand, men ogsaa alle hans Descendenter, Agnater som Kognater ved Patentet er optaget i Adelsstanden, og jeg har da ogsaa hørt den Mening frmsat, at i Henhold til Patenterne maatte ogsaa Kognaterne være adelige. I Praksis ved vi jo alle, at det kun er Døtre i første Led og ikke deres Børn, som henregnes til Adelen.

1) Bernt Moe: Tidsskr. for den norske Personallhist. I, S. 71 (Gyldenpalm), I S. 122 (I. C. Tordenskjold).

2) Samme, I, S. 45.

3) Samme, I, S. 511.

4) Samme, Ny Række, S. 91.

5) Samme, Ny Række, S. 105.

6) Samme, Ny Række, S. 111.

7) Videnskaberne Selskabs Ordbog.

I vore ældste kendte Adelspatenter tales der om rette ægte Afkom¹⁾ (rette ægte Afkom til evig Tid²⁾ eller ægte Børn og Afkom til evig Tid³⁾. Før 1660 var ægte Børn og Afkom, rette ægte Børn og Afkom eller ægte Børn og rette Afkom den almindelige Vending⁴⁾. Selve Danske Lov 1—2—11, der af Højesteret er fastslaaet som det afgørende for Begrebet dansk Adelsiger, at Adelen ere de alene, deres ægte Børn og Afkom til adelig Skjold og Hjelm ere berettigede. Hvor vidt der her skal forstaas Efterkommere baade paa Mands- eller Spindesiden, ved jeg ikke, men det spiller i hvert Fald ingen praktisk Rolle, for var man før 1660 adelig, blev Afkommet det ogsaa baade paa Mands- og Spindesiden, idet Adelen kun maatte gifte sig indbyrdes. Ogsaa Naturalisationspatenterne, der i Reglen gaar ud paa, at vedkommende skal anses for danske Adelsfolk og nyde danske adelige Privilegier, taler undertiden om rette ægte Børn og Afkom⁵⁾, men op imod 1660 udelades Afkom⁶⁾, hvilket vistnok hænger sammen med, at man kun tænkte paa den øjeblikkelige praktiske Betydning. I Adam Henrik Pentz' Naturalisationsbrev af 1649 nævnes ovenikøbet kun Hustruen og ikke deres Søn, der selv i 1656 maa søge Naturalisation⁷⁾.

Udtrykket Livsarvinger findes for 1660 kun i et Par Adelspatenter Linderots 1646⁸⁾, hvor der tales om hans ægte Livsarvinger, som her identificeres med hans ægte Børn, og Reichweins af 1655⁹⁾, der nævner hans ægte Børn og rette Afkom, fødte og ufødte, hans ægte Livsarvinger og Afkom til evig Tid. Særlig omfattende er Peder Marselius Adelsbrev af 17. Sept. 1643, hvorved ikke alene han, men alle hans ægte Livsarvinger, »som han nu haver eller herefter fange kunde«, saa og samme Arvingers Arvinger Mands og Kvindes Personer til evig Tid blev adlede¹⁰⁾. Fra dette Patent, der formentlig kun giver Udtryk for en yderliggaaende Omhu for at faa alt med, stammer i Adelspatenterne Betegnelsen Livsarvinger, der som allerede før nævnt ikke havde nogen praktisk Betydning før 1660, men som ved af Koncipisten at blive overført til Patenterne efter 1660 kunde have faaet det, hvis ikke Praksis i den Retning havde ladet Patenterne uønsede.

¹⁾ Poul Mattissons Adelsbrev 1433 (Danske Magasin I, 2, S. 35 og Historisk Tidsskr. VII, 2, S. 315).

²⁾ Niels Nielssøns Adelsbrev 1433 (Danske Magasin I, 1, S. 99).

³⁾ Niels Madssøns Adelsbrev 1497 (Danske Magasin I, 3, S. 163).

⁴⁾ Chr. Erichsens Adelspatent 1616 i Sjæll. Reg., Nr. 16, fol. 179 f., Peder Wibes 1634 i Sjæll. Reg. XIX, fol. 255 (i Geneal. biogr. Arkiv, S. 79, urigtig gengivet som rette Børn i Stedet for egne Børn), Roland Crappes Adelsbrev 1635 i Sjæll. Reg. XIX, fol. 313, Casper Dues Genophøjelse i Adelsstanden 1641 i Fynske Reg., Nr. 4, fol. 271, Iver Dues do. 1646 i Sjæll. Reg. XXI, fol. 500, Rosenvinges do. 1646 i Sjæll. Reg. XXI, fol. 531, Galtungs do. 1648 i Sjæll. Reg. XXII, fol. 45.

⁵⁾ Jørgen Skuld (Schult) fik Privilegium at nyde adelig Frihed i Danmark 1642 i Sjæll. Reg. XIX, fol. 125, ligeledes i Achim v. Bredows 1642 og Arent v. Kulous (Kuhlas) 1643 (l. c., fol. 153 og 216), v. Kørbitz 1649 i Sjæll. Reg. XXII, fol. 202, ligeledes Walters samme Aar og l. c., fol. 306 og v. Kurtzers 1650 i Sjæll. Reg. XXII, fol. 459.

⁶⁾ Gyldenløves »Naturalisationsbrev« 1655 i Sjæll. Reg. XXIII, fol. 650, Philip »Barstrups« (v. Barstorffs) 1652 i Sjæll. Reg. 1652, fol. 230, v. Marschalcks samme Aar, l. c., fol. 231, Lützows 1651, l. c., fol. 174 og Hans Schacks (»Skaks«) 1658 i Sjæll. Reg. 1658, fol. 139.

⁷⁾ Adelsaarbogen XLII, S. 474.

⁸⁾ Sjæll. Reg. XXI, fol. 562.

⁹⁾ Norske Rigsregistranter XI, S. 404.

¹⁰⁾ Sjæll. Reg. XXI, fol. 264.

Udtrykkene i vore Adelspatenter er ikke afvejede, Koncipisterne har slaæet op i de gamle Protokoller for at finde Fortilfælde og har brugt Fortilfældets Udtryk uden at tænke over, at Tiderne var forandrede, saa Udtrykket ikke længere dækkede Meningen.

Th. Hauch-Fausboll.

Bog anmeldelser.

En dansk Storkøbmand fra den glimrende Handelsperiode. Skildringer af Johannes Werner. 260 sider med mange afbildninger og 1 portræt. Gyldendal 1927.

Det er en fornøjelig og fremfor alt interessant bog overretssagfører Werner her har faaet udgivet. I titlen er navnet Christian Wilhelm Duntzfelt maaske en lille smule misvisende, og det er da ogsaa udeladt paa omslaget. Ti vel udgør Duntzfelts liv rammen om bogen, der ved at begynde med Duntzfelts fødsel i Trankebar faar en indledning af ualmindelig pragt, og ved at slutte med skildringen af hans separation og paafølgende forsoning med hustruen erindrer en om, at bag hele den mellemliggende skildring af handelens kaar i Danmark stod der mennesker, der havde glæde og sorger som andre mennesker.

Men bogen er for den langt overvejende dels vedkommende en skildring af storhandelens kaar herhjemme i Bernstorffernes og Napoleonstiden, eller sagt med aarstal, tiden c. 1770—1810. Werner gennemgaar neutralitetsprincippernes hævvelse, de fremmede regeringers vekslende optræden med snart strænge prisenbestemmelser, snart en vis laden staa til i erkendelsen af handelens nødvendighed ogsaa for deres egne undersaatte. Ikke mindst interessant er den klare paavisning af den betydning, regeringernes holdning havde overfor priseretternes afgørelse.

I forordet skriver Werner: »Som købmandssøn og under min mangeaarige virksomhed for Grosserer-Societetets Komite og Børsen har jeg i vor handels-historiske literatur noget savnet skildringen af selve købmanden, hans liv og virke.

Det er sagt, at beskrivelser af denne art næppe har krav paa almeninteresse: »med en købmands død er hans saga ude, det er nu en gang hans lod i modsætning til videnskabsmandens eller kunstnerens.

Ønsket om at vise, at dette er en misforstaaelse, og — det være sagt i al beskedenhed — at bidrage mit til at vække interessen for svundne tiders købmandsskab og købmandsliv, har nærmest inspireret disse mine optegnelser, i hvilke jeg paa baggrund af en interessant tid, den saakaldte glimrende handelsperiode, har søgt at følge en af dennes storkøbmænd Christian Wilhelm Duntzfelt fra hans fødsel til hans død.

Denne opgave er det fuldt ud lykkedes Werner at løse. I hans skildring af den tids grossererstand, dens økonomiske forhold, boliger og forhold til embedsstanden er det lykkedes ham at give en ualmindeligt levende og værdifuld miløskildring.

Men videre falder der fra hans bog et interessant lys over den tids samlede historie, og bogen maa i mange henseender siges at danne et værdifuldt supplement til Marcus Rubins bøger om denne periodes økonomiske forhold.

Man faar et levende indtryk af, hvor ubehændig og meningsløs Engländernes optræden i 1807 var, men faar tillige et sørgeligt indtryk af, hvor uheldigt det var for os at ledes af en velmenende, men fuldkommen usmidig